

ИНДИГИР УОТТАРА

Муома улууһун
общественной-политической хаһыата
indigir-uottara@yandex.ru

12+

Хаһыат 1953 сыллаахха олохтоммута
Сэрэдэбэ, субуотаба тахсар

2020 с. БЭС ЫЙЫН 17 КҮНЭ СЭРЭДЭ № 48 (5578)

**От ыйын 1 күнүгэр — дойду үрдүнэн РФ Конституциятыгар
уларытыылары, көннөрүүлэри киллэриигэ норуот куоластааһына**

БЫҔААРЫЛААХ СЫЛ

2020 сыл санардыы кыабын ылан эрэр, ити эрээри номнуо улахан уларытыылары киллэрдэ. Бу кэм өйгө-санааба дыксинии, хааччахтааһын эрэ кэмин курдук хаалбата буоллар. Биһиги быйылгы сылы дьонун ситиһиилэр уонна үтүө уларытыылар сылларыгар эргитэ тутар кыахтаахпыт.

Барыбытыгар бэрт уустук ыйдар аастылар. Дьаны утары охсуһуу кэмигэр өрөспүүбүлүкэ олохтоохторо сөбүмэр түмсүүлэрин, хорсуннарын уонна үтүө санаалаахтарын көрдөрдүлэр. Медицина үлэһиттэрин уонна волонтердар бэриниилээх үлэлэрин күн айы көрдүбүт, бары биригэ дьобус бизнеси өйөөтүбүт, үтүөрбүт дьонтон тэннэ үөрдүбүт уонна ыарыы сотору кэптиэ дьэн эрэннибит.

Бу уустук кэм түмүктэнэрэ чугаһаата, олохпут урукку кизбигэр киирэн эрэр. Хааччахтар ааспыт кэмгэ хаалыахтара, ити эрээри куттал суоһаабытыгар барыбытын түмүт сомоҕолоһуубут симэлийиэ суоҕа.

Сомоҕолоһуу үгэс буолбут олохпугар, пандемия кэмигэр туора хаһыйылыбыт дьонун стратегической сорукурга төннөрбүтүгэр төһүү буолуоҕа. Онуоха от ыйын 1 күнүгэр анаммыт Россия Конституциятыгар уларытыылары киллэрэр Бүтүн Россиятаабы куоластааһын бу сана олохпугар бастакы дьонун тэрээһининэн буолуоҕа.

Конституция – биһиги баараҕай дойдубут сүрүн Сокуона, ону уларытыы барыбытын таарыйар. Куоластааһынна таһаарыллар уларытыылар пенсионердар, үлэлэн иитиллээччилэр уонна оҕолоох ыаллар иннилэригэр судаарыстыба социальная эбэһээтэлиститибэлэрин чинэтиэхтэрэ. Чуолаан, хамнас ииттинэн олоруу мунутуур алын кээмэйиттэн кырата суох кээмэйэ, оттон пенсия уонна б о с у о б у й а с ы л а а й ы индексацияланахтааҕа сокуонунан биһигэниэхтээх.

Россия норуоттарын бырааптара, тыллара көмүскэллээх буолууларын, омок быһыытынан ураты культуураларын чөл хаалларыны Төрүт Сокуонна биһигэргэтэргэ этии киирдэ. Ол курдук, биһиги уларытыыга «Россия Федерациятын тэн бырааптаах норуоттарын элбэх омуктаах холбоһугун» туһунан этиллэр.

Өрөспүүбүлүкэлэр бэйэлэрин сирдэригэр-уоттарыгар судаарыстыбаннай

тыллары олохтуур уонна Россия бары норуоттара төрөөбүт тылларын чөл хаалларарга бырааптарын, төрөөбүт тылларын үөртэргэ уонна сайыннарарга усулуобуйаны тэрийэри мэк тиэлиир туһунан балаһыанньа уларыйбат.

Конституцияҕа Култуура Россия Федерациятыгар дойду элбэх омуктаах норуотун уһулччулаах нэһилиэстибэтэ буоларын, судаарыстыбанан өйөнөрүн уонна араҥаччыланарын туһунан сана балаһыанньаны киллэрэр туһунан этии киирбитэ. Бу национальной культуураны уонна өбүгэ үгэһин өйүүргэ уонна сайыннарарга олус суолталаах эбии буолар.

Мань таһынан биһиги сана балаһыанньаҕа судаарыстыба «Россия Федерациятын бары норуоттарын уонна омокгар бөлөхтөрүн ураты культуураларын араҥаччылырын, этнической култуура уонна тыл эгэлгэ арааһын мэк тиэлиирин» туһунан суруллар.

Уларытыыларга хас биридии киһи туһанар кыахтаах доруобуйа харыстабылын, айылҕа баайын чөл хаалларыы уонна кыылга-сүөлгэ харыстабыллаах сыһыан туһунан эмиз этиллэр. Мань таһынан судаарыстыба кыраныссата тытыллыбат буолуута, дойдуга бэриниилээх буолуу тыныгар иитии уонна олохтоох бэйэни салайыныы уорганнарын боломуочуйаларын кэнэтии курдук стратегической суолталаах

б о п п у р о с т а р көрүллэлэр. Дьонуннаах уларытыылар, кырдык, олус элбэхтэр. Ол иһин биһиги туора туран хааларбыт табыллыбат.

Быыбардааччыларга табыгастаах буоллун дьэн уонна быыбардыыр учаастактарга дьон тобуоруһуугун таһаарбат инниттэн алта күн устата

– бэс ыйын 25 күнүттэн 30 күнүгэр диэри эрдэттэн куоластааһын тэриллээбэ. Быыбардааччыларга куттала суох буолуу хааччылыаҕа. Оттон барар-кэлэр кыахтара суох граждандар уонна кинилэри көрө-харайар дьон, «Госуслуги» портал нөнүө эрдэттэн сайаапка биэрдэхтэринэ, дьизэлэриттэн олон куоластыыр кыахтаныахтара.

Конституцияҕа уларытыылары киллэри ураты суолталаабын өйдөөн, бары куоластыыр бырааптынан туһанахпыт дьэн бигэтик эрэнэбин. Оччобуна эрэ биһиги 2020 сылы пандемия турбут сылынан эрэ буолбакка, Конституциябыт кэлэр көлүнэлэрбитигэр бигэ тирэх буолан өссө да уһундук үлэлиирин туһугар уларытыылары киллэрэргэ бары биһиги быһаарыныны ылыммыт сылбытынан өйдүү-саныы сылдыахпыт.

**Айсен НИКОЛАЕВ, Саха
Өрөспүүбүлүкэтин Ил Дархана.**

Ил Дархан: Быйыл оскуоланы бүтэрээччилэр 5000 солк. ылыахтара

Ил Дархан Айсен Николаев коронавирус балаһыанньатынан хааччахтыыр мизэрэли сымнагыга анаммыт өрөспүүбүлүкэ олохтоохторугар ынырытыгар, регионна быйыл оскуоланы бүтэрээччилэргэ хас биридинилэригэр 5000 солк көрүллэрин туһунан эттэ.

«Манньк экстремальной усулуобуйаҕа улахан олоххо бастакы хардыыларын онгорор биһиги оҕолорбутун өйүүр сыалтан, 2020 сылга оскуоланы бүтэрээччи аҕыс тыһыынча оҕо хас биридинилэригэр 5000 солк көрөр туһунан быһаарыы ылылынна. Бу кыра да буоллар өйөбүл кинилэргэ болҕомто буоллун», — дьэн **Айсен Николаев** «Якутия 24» телеханаалга эттэ.

Кини судаарыстыба оҕолор биһиги кэлим эксээмэни туттарыыларыгар эпидемия мэхэйдээбэтигэр туох баар кыаллары онорорун эттэ.

СИА.

СИРИ СИКСИГИНЭН

РФ. Конституцияҕа көннөрүүлэри киллэригэ куластааһынна быбардыр хамыһына үлэһиттэрин, быбардааччылары хааччыйар сыалтан, тус харыстанар сирэстибэлэри улуустарга тирээрдэллэр. Бу бэс ыйын 25 күнүттэн от ыйын 1 күнүгэр диэри буолар быбарга коронавирус инфекциятын тарҕаппат туһугар ылыллыбыт дьаһал, диэн суруйар СИА. СИА-ҕа өрөспүүбүлүкэ киин быбардыр хамыһынаытын бэрэссэдээтэлин солбуйааччыта Александр Власов иһитиннэрбитинэн, бу күннэргэ олоҕу-дьаһаҕы хааччыйар судаарыстыбаннай комитет тус харыстанар сирэстибэлэри тиксэрэр. Барыта быбардыр уучаастарынан тарҕанаҕа. Куластааччылары биридэ туттулар уруучуканан, харыстыыр мааскаларынан уонна бэрчээккэлэринэн хааччыйахтара. «Быбар бири сүрүн соругунан, бу күн суолталаах дьаһалга кыттааччылар дорубуйаларыгар куттал суоһаабатын хааччыйахтаахпыт. Бу быбардыр хамыһыналар чилиэттэрэ уонна быбардааччылар буолаллар. Ирдэнэр барыта ылыллына — мааскалар, бэрчээккилэр, халааттар, сирэйи харыстыыр экраннар. Маны сэргэ термометрдар, антисептической сирэстибэлэр, санитайзердар», — диэтэ киини. «Куластааччыларга анаан бакыаттары бэлэмнэтибит, онно уруучука, мааска, бэрчээки кириэр. Өскөтүн куластааччы туга да суох кэлбит буоһабына, тутта киинэхэ ити бакыат туттарыллар. Социальной дистанция ирдэбилэ эмиз көрүллэр», — быһааран эттэ Власов.

***

СӨ. Оҕолору атын улууска тийбит төрөһүттэр олохтоох дьаһалтаҕа ол туһунан биллэриэхтээхтэр. Ил Дархан Айсен Николаев брифинг кэмигэр иһитиннэрдэ. «Оҕолору харыстыыр сыалтан, улуустарга тийбит оҕолору медицинскэй кэтээн көрүүгэ эбии миэрэлэри ылыыга ыйаахха илии баттаатым», — диэтэ Айсен Николаев. Баһылык быһаарбытынан, оҕо куораттан тийбит сиригэр олохтоох дьаһалтаҕа киин төрөһүттэрэ, аймахтара иһитиннэри оңорохтара. Бу дьаһалынан, медицина үлэһиттэрэ айаннаан тийбит оҕолору икки нэдиэлэ кэтээн көрүүгэ ылыахтаахтар. «Оҕо дорубуйатыгар куттал суоһаабатын туһугар ылыллар миэрэлэр. Бу олус суолталаах быһаары, оҕо ыалдыбатын уонна дьонугар ыарыһыны сыһыарбатын туһугар анаар. Эрдэ биллэрбиһит курдук, сорох оройуоттарга оҕолор сыстыганнаах дьаны илдьибит түбэлтэлэрэ тахсыбыта», — диэтэ киини.

***

СӨ. Уус Алдан улуугар олохтоох киин көнүлэ суох балыктааһынны иһин буруйдаанна (РФ ХК 256 пр.ст. 3 ч.), диэн СИА-ҕа прокуратура прес-сулуспата иһитиннэрдэ. Суукка биллибитинэн, Уус Алдан олохтооҕо 2020 сыл кулун тутарыгар Алдан өрүскэ, балыктыырга көнүл биллэриллэ илигинэ, онно эбии лицензията суох сылдьан, 33 устуука хатыһы бултаабыт. Санатар эбит буоллаха, хатыыс оһуобай сыаналаах уу биологической ресурсаһын биэрчиинигэр кириэр. 33 хатыыс хоромньутун суумата 10 мөл солк тэн. Буруйдаахха ыстыраап сурулунна.

СИА матырыйаалларынан.

Оройуон дьаһалтатыгар

Өрөспүүбүлүкэҕэ бэс ыйын 15 күнүгэр коронавирусу ыарыттан 85 киһи сутуллубутун туһунан Ил Дархан быһа сибээскэ мунньабыттан оройуон баһылыга **И.П. Павлов** иһитиннэрдэ. Барыта 3122 киһи дьанна хаптарда, 1834 киһи үтүөрдэ. Билигин 24 киһи ыарахан туруктаахтар, 20 киһи суорума суолланнар. Ыарыыга ылларбыттар үксүн Дьокуускайга элбэхтэр уонна 22 муниципальной оройуоннарга бааллара бэлиэтэнэр. Ыалдыбыт дьон ахсаанынан 23% оҕолор. Онон Ил Дархан сайын устата оройуоннарга барар оҕолору хонтуруолга тутан, 14 хонукка кэтэбилгэ сылдьалларын хааччыйар соругу туруорда. Балаһыанна кытаанах, сымныыр табыллыбат, сирдээхтик сыһыаннаһан сөптөөх ирдэбиллэри тутуһан ыарыһыны тумнуохпутун сөп. Мааска эрһиимин тутуһары умнар сагаммат. Кэлэр-барар көтөр ааллары кырабытык кэтибит, үнүр 25 пассажир кэлбитэ, сөччө киһи мантан көһүтэ. Сайынны кэмгэ оройуонтан 120 оҕо регион тас өттүгэр көтүөхтээхтэрэ биллэр, уустук балаһыаннаҕа кэлэртэн-бараттан төрөһүттэр туттунуохтарын сөп этэ.

Бу күннэргэ федеральной суолталаах «Полиметалл» ААУо тэрилтэтэ геологической чинчийилэри ыта биһиги оройуонмутугар үлэһи кэллэ. 40-ча үлэһит кэлэн, тутатына анал вертолетунаан Индибир нэһилиэтин территориятыгар, таас хайалаах сиргэ үлэһиттээхтэр. Саха сиригэр Кэбээйигэ, Үөһэ Дьааныга үлэһэн, оройуоннар бюджеттарыгар дьонун кылааттарын киллэрбиттэрэ, көмөлөспүттэрэ биллэр. Биһигэ эмиз көмөлөһүөх буолан эрэннэрдилэр, ол эбэтэр тэрилтэ социальной хайысхага өйбүллэх үлэһи. Оройуонна 3 сыл устата чинчийэр үлэһи ытан, үөрэтэн, баҕар, олох даҕаны салгыт үлэ барымын сөп. Онон олохтоохтор айманалларыгар төрүөт суох.

От ыйын 1 күнүгэр дойду үрдүнэн РФ Конституциятын эбэн көннөрүүгэ куластааһын ытыллыаҕа. Бэс ыйын 19 күнүгэр быбардыр хамыһына вертолетунаан 10 тучукаҕа ыраах сытар уучаастарынан болдох иннинэ быбары ытыахтара. Дойдбут инники тутулуугар дьирин суолталаах сүрүн докумуонна көннөрүүлэри ылыыга бары олохтоохтор көхтөөх кыттыыны ыларгытыгар ынырабыт.

Муоматааҕы полиция отделын начальнига **С.С. Рожин** ааспыт нэдиэлэҕэ 18 иһитиннэри кирибитигэр тохтоото. Оттон 8 боротокул оһоһулунна, ол иһигэр 6 суол быраабылатын кэһиигэ, 1 участковой кыттыылаах уонна 1 сааһын ситэ илик оҕону төрөһүт ситэтэ суох көрүүтүгэр. Бу күннэргэ “Дьэ кэргэн” операция үлэтин саҕалыаҕа, ыарахан олохтоох ыаллары кэрийиэхпит. Дьэҕэ хааллан олорор дьону бэрэбиэркэлиир үлэ кэмигэр ытыллар, эрһиими кэһи бэлиэтэммит.

Муоматааҕы ДЭС салайааччыта **И.В. Олейников** үлэлэр былаанынан

баралларын кэпсээтэ. Төбүлэххэ ирдэнэр саппаас чаастара бэс ыйын 20 күнүгэр Дьокуускайга кэлиэхтэрэ, ону уу суолунан тирэдиэхпит. Чыбаабылаах станциятыгар бири дизеллэрэ уһун кэмнээх өрөмүөнгэ барда, саппаас тэриллэрин холбуохтара. Электромонтер вакансията баар. Бу иннинэ эбии штат көрдөөбүтүтүн биэрдиһэр. Бири эмэ тыһыпалаах баҕалаах эдэр киһи көһүннэһинэ үөрэтэ ытарга бэлэммит.

СӨ “ОдьКХ” ГУП Муоматааҕы филиалын директора **Д.В. Аммосов** Төбүлэххэ саҕа хочуолунай тутуута түмүктэнэр уһугар тийэн эрэрин эттэ. Буруо тахсар турбаларын туруордулар. Куораттан электромонтаж оңоро специалистар кэлиэхтэрэ. Сааһырга сварщик тийбэт кыһалҕата тирээтэ. Хонууга Береговой уулуссаҕа тийэ үлэһи сылаас пуун тутуута түмүктэннэ. Аны Озерной уулуссаны хабар сылаас пуун тутуутун саҕалыахпыт. Сөбөлөөх нэһилиэгэр сайынны уу турбатын холбуурга үлэ барар. Баһылык А.А. Тарабукин бары ирдэбиллэри тутуһан биригэ үлэһипитин бэлиэтиир тоҕоостоох.

Оройуоннааҕы киин балыһа кылаабынай бырааһа **Н.Г. Павлова** Роспотребнадзор ирдэбилиһэн эбии 10 киһи дьэҕэ олоһоллоругар сүбэлэтибит диэтэ. Дьан ыарыһытыгар барыта 62 киһи анаалыһын ытытыбыт, барыта этэнгэлэр. Обсерваторга 2 киһи баар, бири эбии көтөн кэлбити киллэриэхпит. 3 демобилизованнай саллааттар иккис да анаалыстара үчүгэйдэр. Фельдшерскэй пууннарга ыарахан ыарыһах суох, ОРВИ суох. Ыраах сытар нэһилиэгэргэ вирус утары тустаах тэриллэр бары кэлбиттэрэ. Анал тэстэри оңорорго 240 кэтээн көрүү ытыллыаҕа. Манна үөрэх тэрилтэтиһэн сайынны лааҕырга үлэһи 50-ча үлэһит, ону таһынан көтөр ааллары көрсөр уонна социальной үлэһиттэр хабыллыахтара. Тэстэри ааспыттар түмүктэрэ сарсынны күнүгэр биллэхтээх.

Оройуонна “Земскэй луохтуур” барылынан 6 специалистар кэллэлэрэ билиһэнэ. Сааһырга оҕо бырааһа уонна фельдшер, киин балыһаҕа хирург, акушер-гинеколог, психиатр-нарколог, анестезиолог быраастары күүтэбит. Чыбаабылаахха акушер кэлиэҕэ. Сайынны кэмгэ суһал көмөҕө фельдшеринэн практикант-студент кэлэн үлэһиттээх. Быйыл үрдүк үөрэх кыһатыгар хаһаанчытааҕар да элбэх целевой миэстэ кэллэ, араас специальностарга барыта 8 миэстэ. Манна выпускниктарга бэйэ-бэйэлэрин кытта куонкурустара курдук элбэх сайаапка баар буолуохтаах. Сүрүн специалистар суохтара үлэһитин атахтыыра биллэр. Холобура, бу икки ыйга үлэһи кэлэ сылдьыбыт хирург 30-ча операцияны оңордо, оттон былырыын сыл устата 14 эрэ операция манна оңоһуллубута. Бу хирург олорорго усулуобуйа суох диэн барда.

(Бүтүүтүн 3 стр. көр).

Александр Жирков Аан дойду куораттарын уонна олохтоох былаастарын холбоһуктаах тэрилтэлэрин сессиятыгар тыл эттэ

Аан дойду куораттарын уонна олохтоох былаастарын холбоһуктаах тэрилтэлэрэ – Аан дойду 140-тэн тахса государствотун түмэр, Холбоһуктаах Нациялар Тэрилтэлэрин сүрүн партнерун быһытынан билиниллэр Аан дойду биір бөдөн общественнай - консультативнай тэрилтэтэ бу күннэргэ бэйэтин анал сессиятын ыытта.

дойду экологията, климата туруктаах буоларыгар Саха сирэ кыттыытын туһунан Аан дойдутаагы мунньах кыттыылаахтарыгар билиһиннэрдэ, тэрилтэ үлэтигэр этиилэри киллэрдэ.

«Биһиги тымныы дойдуга олоробут, – диэтэ Александр Николаевич бэйэтин этиитигэр, – Сир үрдүнээҥи тымныы киинэ биһиэхэ, Саха сиригэр, баар.

Бу тэрилтэ 7 холбоһуктан турар: Хотугу уонна Соҕуруу Америкалар, Африка, Евразия, Чуумпу байҕал тулагынаагы Азия дойдулар, Европа, Киин Азия дойдулар тус-тупса бөлөххө киірэллэр. Саха сирэ Россия Федерациятын иһинэн тэрилтэ Евразиятаагы холбоһугар киірэр.

Аан дойдутаагы тэрилтэ холбоһуктаах сессията Сир үрдүгэр климат уларыйыытын тула санаа атастаһыга ананна. Форумна интернет нөнүө Холбоһуктаах тэрилтэ Президентэ Мохамед Будра (Марокко), Холбоһуктаах нациялар (ООН) бырагырааматын толорор дириэктэрэ Хабитат Маймуна Мохд Шарфи (Малайзия), Италия тулалыыры эйгэ харыстабылыгар, сир-уот уонна муоратаагы баайын миниистирэ Серджио Коста, Индонезия экология уонна ойуур хаһаайыстыбатын миниистирэ Нурбая Вакар, Дурбан куорат (ЮАР) баһылыга Мксолиси Каунда, Сория куорат (Испания) баһылыга Карлос Мартинез Мингез уонна да аһыттар тыл этилэр.

Россия Федерациятын аатыттан Аан дойдутаагы форум бастакы күнүгэр Татарстан бэрэстэбиитэлэ, Казань куорат мэрэ Ильсур Метшин уонна Саха Республикатын Ил Түмэнин бастакы вице-пикерэ Александр Жирков тыл этилэр. Александр Жирков бэйэтин этиитигэр Саха сирин айылҕатын уратытын, олохтоох дьон тулалыыры эйгэ ураты сыһыаннарын, Аан

Саха дойдутун үс гыммыт биириттэн ордуга Хотугу эргимтэҕэ киірэр. Омос көрдөххө, Саха сирин олохтоохторо климат арыый сымнаан, салгын кыра соҕустук итийэрин утарыа суох курдуктук. Ол эрэри, биһиги, син эмиэ Аан дойду атын омуктарын курдук, климат уларыйыыларын болҕомтолоохтук кэтээн көрөбүт».

Салгыы Александр Жирков Саха сирин айылҕата чөл буоларын туһугар туох дьаһаллар ылыллалларын кэпсээтэ. «Биһиги Сахабыт сирэ 3 мөл. кв. км. иэннээх. Бу сиргэ 1 мөл. кэринэ киһи олорор. Киһи аһсаана соччо элбэҕэ суох буолан уонна олохтоох омуктар былыр - былыргыттан сиргэ-уокка харыстабыллаахтык сыһыаннаһар үтөө үгэстэрин умнубатахтары, тутуһа сатыылырын түмүгэр Саха сирэ Аан дойду үрдүнэн айылҕаҕа улахан хоромньуну онорбот регионнар аһсааннарыгар киірэр», – диэн Саха сирин бэрэстэбиитэлэ анаан бэлиэтээтэ. «Ону таһынан, биһиги айылҕаны, тулалыыры эйгэни харыстыыр урутуур дьаһаллары ылынарга дьулуһабыт. Ол курдук, айылҕа бэйэтин энергиятын туһанарга үлэлэһэбит (Возобновляемые энергоресурсы). Биһиги республикабытыгар «Экологическая доктрина» ылыммыптыр, сокуонунан. «Экологическая доктрина» ирдэбиллэрэ республика сүрүн сокуоннарын, инники стратегиятын төрүттүүр аналлаахтар. Аны

биһиги «Ирбэт тону харыстааһын уонна туһаныы туһунан» федеральной сокуон бырайыагын онорбуппут. Ол кыайан хамсыы илик. Бүгүнгү Аан дойдутаагы мунньах кыттыылаахтарын бу докумуоннары билсэргитигэр ынырабыт. Саха Сирэ бүтүннүүтэ, Россия Федерациятын улахан аһаара уонна Аан дойду Кураанах сирин түөрт гыммыттан биірэ ирбэт тонно хаптарар. Киһи аймах бүттүүн олорор эйгэтин көмүскүүр уонна ирбэт тону харыстыыр норуоттар икки ардыларынаагы сүбэлэһиилэри, холбоһуктаах быһаарыылары ылар кэмэ кэллэ. Ол диэки баран иһэбит, бары. Манньк дьаһаллары тэрийи, олохтооһун биһиги Аан дойдутаагы тэрилтэбит биір сүрүн соруга буолар», – диэн Александр Жирков этиитин мунньагы салайан ыппыт Эмилия Сайз (Испания, Барселона) түмүк тылыгар анаан бэлиэтээтэ.

Аан дойду куораттарын уонна олохтоох былаастарын холбоһуктаах тэрилтэлэрин сессиятыгар кыттыбыт Татарстан бэрэстэбиитэллэрин А.Н. Жирков Татарстан республиката тэриллибитэ 100 сылынан эбэрдэлээтэ. «Хас биірдии норуот бэйэтэ тупса историялаах. Биһиги форумутугар Татарстан бэрэстэбиитэллэрэ кыттыыны ылаалар. Татарстан Аан дойдутаагы тэрилтэ үлэтигэр дьохуннаахтык кыттар. Саха сирин олохтоохторун аатыттан уруулуу татаар норуотугар, Татарстан Республикатын олохтоохторугар Татарстан Автономнай Республика тэриллибитэ 100 сылынан истин эбэрдэбин тизэрдэбин. Эһиэхэ ситиһиилэри баһарабыт!», – диэн этиитигэр Аан дойдутаагы форум кыттыылаахтара эмиэ холбоһоллорун биллэрдилэр.

С. ВАСИЛЬЕВ.

(Бүтүүтэ. Иннин 2 стр. көр).

Балыһа территориятыгар субуотунньуктары тэрийдибит. Поликлиникаҕа кыра өрөмүөннэр бараллар, сотору эргэ гарааһы көтүрүүхүтү.

Улууустаагы социальной харалта управлениетын салайааччыта П.С. Федоров федеральной төлөбүрдэр баралларын иһитиннэрдэ. Бэс ыйын 15 күнүнээҥи туругунан 3-тэн 7 саастарыгар диэри оҕолоох дьиэ кэргэттэртэн барыта 206 сайаапка киірбитэ, онно 691 оҕо аһсаана баар. Биһиги оройуоммутугар ыйдаагы дохуот тийинэн олоруу алын кээмэйин суумата биірдии оҕо 10274 солк. тэннэстэ. Бу сууманы тохсунньуттан хос аабыы оноһуллуохтаах. Оччоугар оройуонна ый аайы 7 500 тыһ.солк. кэлэн

Оройуон дьаһалтатыгар

тарҕанар. Бүгүнгү күнүгэ 180 сайаапка көрүллэн бэрэбиэркэни аастылар, контуруол кытаанах. Үлэһиттэр сынньаланы, түүнү-күнүһү аахсыбакка үлэһиһлэр, сибээс быстар мөлтөх.

«Муома национальной нэһилиэк» МТ баһылыга А.В. Андреев ыраастаныы үлэтэ тохтооботун санатта. Сотору бөһүөлөк бүттүүн улахан субуотунньуга тэриллибэ. Тустаах хаһаайыстыбаннай тэрилтэлэр төлөбүрү суох бөҕү-сыһы тизтэриигэ көхтөөх кыттыыны ыларгытыгар ынырабыт. Харчы кырыымчык. Бөһүөлөккэ кылабыһыны күрүөлээһин, муостаны өрөмүөннээһин курдук үлэлэр элбэхтэр. Манна нэһилиэнньэ харчынан быраһсан үлэ

барыахтаах этэ. Билигин ханньк да үлэни - туордары, куонкурустары ыларга нэһилиэнньэ көбүлээбит харчытынан кыттыспыт үлэтэ үбүлэнэр. Холобурдаатаахха, Татарстанна Казань куорат мээрыйэтэ нэһилиэнньэ ый аайы 300-түү солк. киллэрбитинэн үлүгэрдээх элбэх тулсары үлэтин ыытар. Ытыллар үлэлэр ырылыччы отчуоттанан көстөллөр. Бу үтөө холобуру туһанаахха сөп.

Ыттары уодьуганньырга үп көрүлүннэ, ветеринарнай сулууспаны кытта дуогабар түһэрсихпит.

«Муома оройуона» МТ
пресс-киинэ.

Булгучулаах электроннай ветеринарнай сертификация «Меркурий» ФГИС Российской Федерацияга үлэтирэ судаарыстыбаннай суолталаах буолар. Бу система аска-үөлгэ куттала суох буолууну хааччыар, Судаарыстыбаннай бэтэринээринэй хонтуруолу аһар бородууксуйанан эргинэргэ ветеринарнай арыаллыыр докумуоннар оҥоһуллалара булгучулаах.

2020 сыл бэс ыйын 6 күнүнээби туругунан «Меркурий» системага өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн 40584 кэринэ тыа хаһаайыстыбатын бородууксуйатын эргитэн таһаарар дьарыктанааччылар регистрацияны ааспыттар.

Саха сириг үрдүнэн 2020 сылга 2462558 электроннай ветеринарнай докумуон оҥоһуллубут, итинтэн «Погашенной статуска» – 1656138, «Оформленной статуска» – 770971. Сиикэй үүккэ 164685 ветеринарнай сертификат оҥоһуллубут. 2019 сыл от ыйын 1 күнүттэн ыла тыа хаһаайыстыбатын бородууксуйатыгтан оҥоһуллубут бэлэм ас-уол кириэбиттэн ыла 1432923 докумуон толоруллубут.

СӨ Бырабытыалыстыбатын бэрэссэдээтэлин солбуйааччы

«Меркурий» ФГИС үлэтин туһунан

Денис Белозеров улуустар олохтоох бэйэни салайыы муниципальнай уорганнарын уонна судаарыстыбаннай былаас ситэриилээх уорганнарын кытта электроннай ветеринарнай сертификация республикага үлэтин туругун туһунан ый айы муньах ыьтар. Сорох улуустар видеоконференция нөнгүө кытталлар.

Муома улууһугар Цербер системанан уопсайа 177 тэрилтэ, урбаанньыт уонна биирдиилээн дьон судаарыстыбаннай бэтэринээринэй хонтуруол көрөр бородууксуйатын (эт, үүт, тыыннаах кыыллар уо.д.а.) эргинэн дьарыктаналлар. **2020 сыл бэс ыйын 4 күнүнээби** туругунан ФГИС «Меркурийга» 135 ветеринарнай сертификат суруллубут.

Петр АНДРЕЕВ,

**Россельхознадзор Саха Өрөспүүбүлүкэтээби салаатын
государственной иниспиктэргэ.**

ИЗМЕНЕНИЯ В УСТАВ МО "МОМСКИЙ РАЙОН"

В соответствии с Федеральными законами от 02.08.2019 г. № 283-ФЗ «О внесении изменений в Градостроительный кодекс Российской Федерации и отдельные законодательные акты Российской Федерации», от 27.12.2019 г. № 521-ФЗ «О внесении изменений в статью 77 и 85 Федерального закона «Об общих принципах организации местного самоуправления в Российской Федерации», Законом Республики Саха (Якутия) от 23.10.2019 г. 2179-3 № 269-VI «О внесении изменений в статью 1 Закона Республики Саха (Якутия) «О закреплении за сельскими поселениями вопросов местного значения», с учетом рекомендаций Управления Министерства юстиции Российской Федерации по Республике Саха (Якутия), Районный Совет депутатов муниципального образования «Момский район» РЕШИЛ:

1. Внести в устав муниципального образования следующие изменения и дополнения:

1.1. В статье 5:

1.1.1 пункт 43 части 1 после слов «территории, выдача» дополнить словами «градостроительного плана земельного участка, расположенного в границах поселения, выдача»,

слова «принятие в соответствии с гражданским законодательством Российской Федерации решения о сносе самовольной постройки, решения о сносе самовольной постройки или ее приведении в соответствие с предельными параметрами разрешенного строительства, реконструкции объектов капитального строительства, установленными правилами землепользования и застройки, документацией по планировке территории, или обязательными требованиями к параметрам объектов капитального строительства, установленными федеральными законами (далее также - приведение в соответствие с установленными требованиями),»

исключить;

1.1.2. дополнить частью 1.2 следующего содержания:

«1.2. Вопросы местного значения муниципального района, предусмотренные частью 4 статьи 14 Федерального закона от 06.10.2003 г. № 131-ФЗ «Об общих принципах организации местного самоуправления в Российской Федерации»:

«1) организация библиотечного обслуживания населения, комплектование и обеспечение сохранности библиотечных фондов библиотек поселения;

2) сохранение, использование и популяризация объектов культурного наследия (памятников истории и культуры), находящихся в собственности поселения, охрана объектов культурного наследия (памятников истории и культуры) местного (муниципального) значения, расположенных на территории поселения;

3) создание, развитие и обеспечение охраны лечебно-оздоровительных местностей и курортов местного значения на территории поселения, а также осуществление муниципального контроля в области использования и охраны особо охраняемых природных территорий местного значения;

4) осуществление муниципального лесного контроля;

5) обеспечение выполнения работ, необходимых для создания искусственных земельных участков для нужд поселения, проведение открытого аукциона на право заключить договор о создании искусственного земельного участка в соответствии с федеральным законом;

6) осуществление мер по противодействию коррупции в границах поселения;

7) участие в соответствии с Федеральным законом от 24 июля 2007 г. № 221-ФЗ «О государственном кадастре недвижимости» в выполнении комплексных кадастровых работ.»

1.2. В статье 60:

1.2.1 абзац второй части 2.6. дополнить словами «, а также в целях контроля за исполнением ранее выданных предписаний об устранении выявленных нарушений», дополнить предложением следующего содержания: «Указанные проверки проводятся без согласования с органами прокуратуры.»;

1.2.2 в части 2.9 слова «установлении сроков для устранения выявленных нарушений» заменить словами «выдаче предписаний об устранении выявленных нарушений и установлении сроков их исполнения»;

2. Пункт 1 настоящего решения вступает в силу после официального опубликования после его государственной регистрации.

3. Главе муниципального образования в соответствии со статьей 3 Федерального закона от 21.07.2005 г. № 97-ФЗ «О государственной регистрации уставов муниципальных образований» обеспечить в 15-дневный срок направление настоящего решения в регистрирующий орган для государственной регистрации.

4. После официального опубликования настоящего решения после государственной регистрации:

– Главе района в течение 10 дней направить сведения о дате и об источнике официального опубликования решения в Управление Министерства юстиции Российской Федерации по Республике Саха (Якутия);

– в установленном порядке направить решение в Департамент по государственно-правовым вопросам Администрации Президента и Правительства Республики Саха (Якутия), для внесения его в Регистр муниципальных правовых актов органов местного самоуправления Республики Саха (Якутия).

И. П. ПАВЛОВ,

глава МО «Момский район».

Нэһилиэк сонуна РОССИЯ КҮНҮГЭР

ТӨБҮЛЭХ. Россия күнүгэр нэһилиэк эр дыно, ураанхайдара улахан субуотунньука көхтөөхтүк кытыннылар. Ол курдук бэрт өрдөөбүттэн сыппыт тимир чарпалары хомуйдулар. Техниканан үлдү таһан ыраастаан кэбистилэр. Техниканан көмөлөспүт ОДЬКХ тэрилтэтигэр (сал. С. В. Гуляев), уматыгынан хаачыйбыт ДЭС (сал. Р. Е. Хабаров), тэрилтэлэр салайааччыларыгар А. С. Винокуровка (оскуола), М. М. Герасимовка (ФАП) дыһалта уонна олохтоохтор ааттарыттан барба махталы этэбит.

Бөһүөлөкпит чаччы да ырааһыран, сырдаан кэллэ. Аны итинник тимир чарпаны мунньубат иһин бары кыһаныахпыт.

Л. СТРУЧКОВА.

ЫҤЫАХХА БАРБАТ БУОЛЛАХХЫНА...

Өртөн ыла кэтэспит кэммит үүннэ. Ийэ айылбабыт уһуктан, от-мас көбөрөн, силигилээн турар кэмэ. Күөбүнэн суугунуур тыабытын көрөн сүрэхпит сылаанньыйар, сүргэбит көтөбүллэр, дойдубут чэбдик салгынын сайа тыынан купшутугар-сүрбүтүгэр инэринэбит. Саха дыноны былыр-былыргыттан Үрдүк Айыларга сүгүрүйэр үтүө үгэстэхпит. Бу кэмнэ Үрүн Айылар сиргэ саамай чугаһаан турар кэмнэригэр Үрүн Тунах Ыһыах ыһыллар. Ыһыахха дыно алгыс ылаары, үтүнү үкэстээри, уопсай үөрүүгэ кыттыһаары кэлэр.

Ол эрэн...Бу саас аан дойдуну аймаабыт улахан дыан өрө туран, дойдун үрдүнэн кэккэ хааччахтар биллэриллэн, олохпут онкула тосту уларыйда. Быйылгы ыһыах ытыллыбатын туһунан дыһал таһсан турар. Ыһыах ытыллыбата барыбытыгар да хомолголоох, хобдох. Ыһыах ытыллыбат түгэнигэр күннэ сүгүрүйүү, алгыстаны хайдах оноһулдуон сөбүй? Оннук түбэлтэбэ туох сиэри-туому тутуһуохха сөбүй? ХИФУ культурология кафедратын профессора, этнопедагог Галина Семеновна Попова-Санааһа «Саха итэбэлэ» биэриигэ санааһын үллэстибитин бүгүн ааһааччыларбытыгар анаан тиэрдэбит:

«Саха киһитэ ыһыахха хайаан да сылдыһах тустаах. Ыһыахха сатаан сылдыһабыт түбэлтэтигэр туох сиэри-туому толоруохха сөбүй? Сарсыарда эрдэ тураннын илин диэки туһаайыны булабын, түһүлгэбин ол диэки хайыһыннарабын. Хайаан да ас

бэлэмнэнэбин. Бу сиэр-туом аһа буолар. Кымыс, ол суох буоллаһына быһыппах да буолуон сөп. Быһыппах суох буоллаһына үүт да барсыан сөп. Ити аата үрүн илгэ дэнэр. Арыылаах саламаат, арыылаах алаады, сылаах сылгы этэ...Сахалы иһиттэргэ уурталаан, сахалы сайбаччы таннан турабын. Алгыс тылын билбэт буоллаһына, санаа хоту санарыаххын сөп. Эбэтэр санаан күүһүнэн салаллан бэйэн ботугураан санарыаххын сөп. Тура түһэбин, оччоҕо хайаан да аартык аһылла биэрэр. Ону били олонхоҕо этиллэр:

Сиэгэн кыыл үргүннэбин түүтүн силэйэ баттаабыт курдук,

Саарба кыыл сабарбабын түүтүн салайа баттаабыт курдук,

Үс кыыл үргүннэбин түүтүн үрэйэ баттаабыт курдук, - диэн буолар.

Ити курдук аартык арылыс гына аһылла биэрэр. Аны итини батыһыннара ийэ дорҕоон дьүөрэтинэн алгыс тылын этиэхтээххин. Олох тугу да билбэт буоллаһына, сурукка

суруллубут алгыһы булан туттун. Ыһыах алгыһа эһин диэни эрдэттэн көрдөөннүт үөрэтин. Айыылары барыларын ааттарынан аатталыгыт. Алгыска хайаларын эмэ ааттаабыт буолуу сүрдээх кутталлаах. Холубура, эн киһи курдук санаһыр буоллаһына, ааттаан баран умнан, көтүтэн кэбистэххинэ ол куһаҕан. Уонна ды, били илгэлээх аскын чороонно кутан, үөһэ диэки үстэ дук гынабын. Айаххар аһалан үстэ үрэбин. Ол кэннэ үс сиргэ таммалатабын (түөрт сир да буолуон сөп). Биридэ омурдан иһэбин. Ура түһэбин. Санааһын сааһыланабын. Испитин ханна тийбитин иһиллигин. Алгыстаах ас буоллаһа дии. Олох эмп курдук санааннын чочумча турабын. Инэринэбин. Ол кэннэ үстэ омурдабын. Эмиэ чочумча турабын. Уонна быаргын туттан баран үстэ сүгүрүйэбин. Ити хамсаныылары оноруон. Уонна «Дом!» диигин. Хомунан кэбиһэбин. Ити курдук

гыннаахха, ыһыахха сылдыһабыт тэнэ санаһабын. Бу сиэри-туому ыһыах күнүгэр оноруохха сөп. Төһөнөн эрдэ оноруонун, соччонон үчүгэй. Күн таһсыта өссө үчүгэй буолуо. Күнүстэн киһэ онорума. Уон икки чааска дылы оноһуллар.

Айыылары баардылаабаат буолар диэн букатын сыһа. Сыл-хонук аастаһына, дыһылаах буолара көстөн иһэр. Бэс ыйыгар үс купшутунан – буор купшутунан аспытын көрүнэбит, салгын купшутунан бэйирэбит (бэйирэр – бэрт буолар), ийэ купшутунан Айыы киһитэ буолабыт. Бу ыйытыгар ылбыт алгысыт – ыһыах алгыһа төгүрүк сылга тийэр. Уонна эһил баччаҕа диэри иһилир чэйир курдук этэннэ оһорор дыно буолуонун».

Онон, күндү биир дойдулаахтарбыт, бу быстах кэмнэ биллэриллибит хааччагы тулуурдаахтык туораан, ыраахтан ытыллар ыһыахтартан туора турбакка онлайн тэрээһиннэргэ көхтөөхтүк кыттын. Билигин күн сиргэ саамай чугаһаан турар кэмнэ күнтэн күстэ ыһын, алгыстанын, арчыланын. Онлайн ыһыахтарга кыттыбыт – олоххо, сырдыкка тардыһыбыт бэлиэтэ буоллун.

Бэчээккэ бэлэмнээтэ
Валентина Старостина.

Кэриэстэбил

СУОХТУУБУТ, АХТАБЫТ, САНЫЫБЫТ

Тапталлаах кыыспыт, ийэбит, эбэбит, эдьийбит, СӨ үөрэҕириитин туйгуна **Акулина Ивановна Петрова** ыарахан ыарыыттан күн сириттэн күрэммитэ бэс ыйын 18 күнүгэр 40 хонууга буолар.

дьүөгэлэринээн сайын аайы «Ю» хайатыгар тахсан отонноон астынара. Кини собуруу Кореяҕа эмтэнэ сылдьан дойдутун, дьонун, айылҕатын, таптыыр, саныыр Муоматын ураты салгынын ахтара, үтүөрэн тийэрин ыралана... «Индибир уоттара» хаһыаты аныгы

Күндү киһибит Линчик биһиги дьэ кэргэннэ күүтүүлээх улахан кыыс оҕонон 1962 с. алтынны 8 күнүгэр Муома оройуонун Хонуу бөһүөлэгэр күн сириин көрбүтэ. 1979 с. Муома орто оскуолатын ситиһиилээхтик бүтэрэн почта сибээһин отделениетыгар телефонистканан биир сыл үлэлээбитэ, онтон Амурдаабы-Комсомольской куоракка нуучча тылын учууталын идэтигэр үөрэммитэ. 1983 сылтан Хонуутаабы «Теремок» детсадка оҕону иитэр-үөрэтэр үлэтин саҕалаабыта. Кини үлэтигэр бэриниилээбин, эппиэтинэстээбин, ирдэбиллээбин алтыспыт дьоно бары үчүгэйдик билэллэр. 2005 сылга сибидиссэйинэн анаммыта. Онтон ыла бу салайар үлэбэ ыарахан ыарыы ытарчалыы ылыр диэри үрдүк ситиһиилээхтик, таһаарылаахтык үлэлээбитэ.

үйэ ситиминэн – вагсап нөнүө ыыттаран ааҕара, онон дойдутун кытта ыкса сибээстээбэ. Ыал улахан кыыһа буолан, биһигини төрөспүттэрин көрөрө-истэрэ, бырааттарыгар, балтыгар, кыһыгар уонна сиэннэригэр күүс-көмө, сүбэ-ама буолан барыбытын түмэрэ. Балтынаан ураты истин сыһыаннаахтара. Күнү көрдөрбүт мааны кыыһа үс сиэни бэлэхтээн дьоллообута. Улахан сиэнин кыратыттан таптаан, иитэн-көрөн олохтута. Кыыһын, сиэннэрин ситиһиилэриттэн үөрэн долгуйара, кынаттанара. Олус холку, бэһиэлэй майгылааба, күүстээх санаалааба, чугас дьонун харыстаан ыарыытын биллэрбэтинэн сөхтөрбүтэ.

Былырыын от ыйын өнүрүк куйааһа сатыылаан турдабына, биһиги дьэ кэргэннэ ынырык ыарыы туһунан суостаах сурах кириэн кэлбит. Ол курдук туттаах киһибит төрөөбүт дойдутуттан тэйн собуруу Корея Тэгу куоратыгар эмтэнэ барарыгар күһэллэбитэ. Ньир-бааччы олохтута олохпун соһуччу тосту уларытыылары аҕалыҕа...

Ахтар-саныыр киһибит бачча эдэр сааһыгар олохтон барда, элбэҕи онорухтаабын ситэ онорбото, инники өттүгэр элбэх былааннааба, сиэннэрин бүөбүйдэһин баҕарара, олох үөрүүтүгэр толору тиксиккэ барбыта абаккалаах, сүрэхпитигэр оспот баас буолан хаалла. Баарбыт тухары Эн сырдык мөссүөнүн биһиги сүрэхпитигэр, өйбүтүгэр-санаабытыгар мэлдьи баар буолуо.

Күндү, таптыыр кыыспыт, эдьийбит, ийэм айылҕалыын алтыһарын олус сөбүлүүрө,

Ийэтэ, аҕата, бырааттара, балта, кыыһа, сиэннэрэ.

МАХТАНАБЫТ

Тапталлаах кыыспыт, ийэбит, эбэбит, эдьийбит, СӨ үөрэҕириитин туйгуна **Акулина Ивановна Петрова** ыарахан ыарыыттан күн сириттэн күрэммит ыар, курус күннэрбитигэр кутурҕаммытын тэннэ үллэстибит, күүс-көмө, өйбүл буолбут бары ыраах-чугас аймактарбытыгар, доҕотторбутугар, дьүөгэлэрбитигэр, бииргэ үөрэммит табаарыстарбытыгар, биир идэлээхтэрбитигэр, кыыспыт, ийэм, эдьийбит биир идэлээхтэригэр, чугастык билсэр, ыаллы олохтута дьүөгэлэригэр, «Муома улууһа» муниципальной тэриллигэ, Муома нэһилиэгин дыаһалтатыгар, үөрэҕириин управлениетын салаатыгар, «Теремок» уһуйаан кэлэктиибигэр уонна төрөспүттэригэр, улуус балыһатын, «Центр гигиены и эпидемиологии в РС (Я)» ФБУЗ, Чурапчы улуһун Хадаар нэһилиэгин муниципальной тэриллитигэр, Хадаардаабы «Тускул» НАДь үлэһиттэригэр, «Якутмент» ООО, ЖЭУ, «SmartEducation» оҕолорго аналлаах робототехника киинигэр, СӨ «Сонор» федерациятын кэлэктииптэригэр дириин-истин махталбытын тирдэбит.

Бар дьоммутугар эһиэхэ ыарыы ыалласпатын, эрэй энэрдэспэтин, дьэ кэргэттэргитигэр дьоллоох, уһун олобу, куруук ыраас халлааны баҕарарыт.

Ийэтэ, аҕата, бырааттара, балта, кыыһа, сиэннэрэ.

туһугар кыһана. Тустаах үлэтигэр үрдүк эппиэтинэстээхтик сыһыаннаһара, Хонууга улахан детсады сатабыллаахтык салайбыта.

Кыра уолум үрдүкү кылааска үөрэнэр кэмигэр сайын үлэ булан абыраабыта, көмөлөспүтэ. Уолум онно киниэхэ наһаа махтамыта, билиннээнэ диэри саныыр.

Күндү балтыбын, эдьийбитин **Акулина Ивановна**ны ыарахан ыарыы олохтон эрдэ индэ барбыта олус хомолтолоох. Өссө даҕаны уһундук олоһу айыа-тутуо этэ. Кини олохтоох олоһун кыыһа, сиэннэрэ салбыахтара диэн эрэнэбит.

Ытыктыыр киһибитин Линчиги өрүү өйдүү-саныы сылдьахпыт. Быдан дьылларга быраһаай.

Е. А. БОРИСОВА, кини оҕолоро.

ӨЙДҮҮ-САНЫЫ СЫЛДЬАХПЫТ

Бэһис кылааска үөрэнэ сылдьан эдьийбэр Петрова Прасковья Никитичнаа олохтута. Онно эдьийим аах улахан оҕолорун Линчиги уонна Андрейы көрсөрүм. Кинилэр мин хараҕым ортотугар улааппытара.

Оҕолор иккиэн «Кэнчээригэ» сылдьыбыттара. Мин кинилэри салааска олордон детсадка илдэрбин өйдүүбүн. Линчиктээх Андрей көрсүө-сэмэй, истигэн оҕолор этилэр.

Петровтарга Иван Андреевич Чурапчыттан кэлбит ийэтэ Өкүлүүнэ олохсубута. Кини сиэннэрин көрсөрө, оскуолаҕа үөрэнэр эрдэхтэринэ, уроктарын аахтарара. Кыра туспа хостооҕо, онно иистэнэр массыналаах этэ. Оҕолорго сайынны, кыһынны танастарын тигэрэ.

Оҕолор оскуолаҕа иккиэн үчүгэйдик үөрэммиттэрэ. 1966 с. Иван Андреевич уонна Прасковья Никитична собуруу Москваҕа сынньана барыттар. Ол кэмгэ мин Чурапчыга Өкүлүүнэбэ оҕолору көрсө хаалбытым. Сайынны быһа кинилэри кытта оонньуурум, онно-манна илдэ сылдьарым.

Линчик оҕо эрдэбиттэн, ыал улахан оҕото буолан, дьэ ис-тас үлэтигэр көмөлөһө улааппыта. Ыраас туттуулааба, асчыта. Чизһинэйэ. Кини улааппытын да кэннэ, сибээспитин быспатахпыт. Ханна эмэ көрсө түстэспитинэ, куруук кэпсэтэрэ, ыйыталаһара, өйүүрө. Мэлдьи билэ туларбыт.

Билэр, бииргэ үлэлиир дьонугар эйбэс сыһыаннааба. Кыһыгар, сиэннэригэр, бииргэ төрөөбүттэригэр күүс-көмө буолара. Дьонун көрөн олохтута, доруобуйаларын

ИНДИГИР УОТТАРА
 Хаһыакка суртун!
 2020 СЫЛ ИККИС АНАРЫГАР
 Тэрилтэлэргэ – 1320 солк.
 Биридиилээн дьонго – 660 солк.

Эти записки пишу в светлую память нашего дорогого сыночка **Александра Аммосовича**, рано ушедшего от нас.

Для нашей семьи – это невосполнимая утрата для всех нас: матери, отца, жены, братьев, для его детей, внуков, сестер и всех близких родственников.

Александр родился 21 мая 1968 года. Появился в разгаре весны, когда природа возрождалась и, видимо, поэтому с самого раннего детства был жизнерадостным, добрым ко всем людям, удивительно целеустремленным ко всему добру. Вот так и рос отзывчивым только в добротном отношении к окружающим людям. Таким был всегда, при любом повороте жизненной дороги. В школе с самого начала учился усердно в своем тесном и дружном классном коллективе, проявляя глубокие знания в учебе по всем предметам, при этом проявляя чисто дружеские учтивые отношения к своему коллективу юности и чистосердечное уважение к своим учителям, с самыми добрыми отзывами об их воспитательной работе. Он очень любил свой коллектив. Я не оговорюсь, если скажу: наш Саша был душой своего коллектива, к этому подводит его добрая душа ко всем, с кем он жил и подрастал. А в своем доме он был любящим сыном для родителей, своим младшим братьям добрым старшим товарищем и близким воспитателем. Ко всем внеклассным работам они всегда относились добросовестно, Саша всегда был впереди. И в летние каникулы они работали в совхозе. У Александра еще в школе появились добрые наклонности к строительству: что-то мастерить, тяга к электроэнергии. Это и заметил тогдашний главный механик совхоза «Момский» С. П. Сукуев. Он советовал после школы поехать учиться на инженера-электрика. В школе коллектив класса постоянно занимался спортом, во многих предметных олимпиадах

ОН ОЧЕНЬ ЛЮБИЛ ЖИЗНЬ

участвовал. Когда заканчивали школу, на последнем классном часе, мы родители, обомлели от успеха класса. Парадная стена класса была полностью разукрашена похвальными грамотами, благодарственными отзывами, дипломами и другими спортивными успехами, общего действия раритетами, завоеванными ребятами за годы учебы в средней школе. И впереди этой выставки стояла классный руководитель Антонина Германовна Степанова, радостная, улыбаясь. Вот это успех! Мы аплодировали учительнице. Я лично впервые в жизни увидел такой итог коллектива.

После школы Саша, как все, стал работать в совхозе. На территории гаражей была в то время сварочная мастерская центральной усадьбы. И Семен Павлович утвердил переоборудовать мастерскую электричеством именно Сашке. И до прихода осени он с честью справился с заданием на «отлично». В мастерской ремонтировали трактор или машину, производились другие сварочные работы.

Через зиму, отработав, был призван на военную службу. В армии стал служить в ракетной части в дружественной Монгольской республике в Улан-Баторе. Служил отлично, стал старшим сержантом. Экзаменационный запуск ракет выполняли, приехав в Среднюю Азию. Задание выполнили на отлично: с первых выстрелов поразив цели. Они служили на электронной технике. После армии завел семью и переехал жить в Амгу. Там стал работать по линии МВД ГАИ. Поработав года два-три в это время стал водителем. Саша стал служить в ограниченных контингентах, выполняя свой гражданский долг. Был в двух местах горных, имеет награды и поощрения. По приезду в родной район был назначен помощником военного комиссара

Оймяконского района. В ряде лет работал чисто с молодежью, отправляя их на военную службу и определяя их дальнейшую жизнь на гражданке. Во время службы в военкомате заочно окончил Санкт-Петербургский университет по специальности «юрист». После службы военкомом ему предлагали разные должности юридического наклона. По своему выбору учил будущих водителей: правила уличного движения, материальную часть, его лекции хвалили.

Он всегда остался добрым к людям, кто бы он ни был. А сколько добрых дел сделал, строя дома, отделявая стройки братьям, друзьям своим мастерством. Свой дом довел до городского состояния по интерьеру, все уютно и качественно.

Александр Аммосович от чистого сердца любил свою малую родину, где бы ни находился, в каком краю бы ни жил, он всегда скучал по родным рекам-кормилицам, по горным вершинам, по жизненной деятельности добрых земляков, родных. С умилением боготворил родную сторонку, свою родную природу. С каким вождением он находился в ней и отдыхал во время весенней охоты! Описать трудно, с каким чувством в душе общался он с друзьями в этот период своей жизни!

Вот так жил на земле наш добрый сын Саша. К сожалению, прожил короткую жизнь. Это печально для всех нас. Во все времена для добрых, творящих только добро людям, судьбою определялась такая жизнь. Но жизнь Саши, нашего сыночка, продолжится в его детях и внуках. Он всегда будет среди нас. Эта истина жизни и успокаивает нас от горечи.

**Мама, папа, жена, сыновья,
невестки, внуки, братья.**

МАХТАНАБЫТ

Биһиги күндү ийэбит, эбэбит **Слепцова Дария Васильевна** күн сириттэн барбыта бэс ыйын 6 күнүгэр 40 хонугун ааста.

Бу курус, ыарахан күннэрбитигэр тиһэх суолугар атаарсыбыт, күүс-көмө, өй-бүл буолбут аймахтарбытыгар, ыкса ыалларбытыгар, доботторбутугар, ийэбит бииргэ үлэлэбит кэллигэлэригэр, ветеринария, Муома балыһынатын терапия уонна поликлиника кэлэктииптэригэр улахан махталбытын тириэрдэбит.

Барыгытыгар кытаанах доруобуйаны, үлэбитигэр-олоххутугар элбэх ситиһинилэри баарарыт.

Өбөлоро, сиэннэрэ.

Тэрийээччи: **СӨ
Бырабытталыстыбата,
"Сахабэчээт" СӨ Судаарыс-
тыбанный автономнай тэрилтэтэ.
Таһаарааччы: "Сахабэчээт" СӨ
Судаарыстыбанный автономнай
тэрилтэтэ.
677000, Дьокуускай к.
Орджоникидзе уул., 31 №-рэ, 124 каб.,
тел./факс: 8(4112)343917.
e-mail: sakhachepchat@mail.ru
Генеральной дириэктэр
Н. М. Стручкова.**

Сибээс эйгэтин информационнай
технология уонна маассабай
коммуникация на дээрүн
федеральной структуратын Саха
сиринээзи бырабыланынатын
20.06.2019 с. бэриллбит
сидиэтэлиститэбитин
ПИ № ТУ 14-00520

**Кылаабынай редактор
М. П. СТАРКОВА.**

Хаһыат нэдиэлэҕэ иккитэ тахсар.
Редакцияҕа кирибит суруктар
төнүбэттэр.
Матыйааалга ахтылар чаччылар иһин
эппитинэни сурук ааптара сүгэр.
Ааптар суругар этиллэр санаа
хаһыат тутуһар хайысхатыттан
атын буолуон сөп.
Биллэриллэр, рекламалар
ис хоһоонноругар эппитинэни
тустаах кини сүгэр.
® Реклама быһытынан бэчээттэнэр.

Хаһыат 48 №-гэр 16 ч. илин баттанна,
17 ч. график быһытынан бэчээккэ бэриллэнэ.
Компьютернай тальыта, верстката оройуоннаабы
«Индибир уоттара» хаһыат редакционнай-
полиграфической комплекска оһоһулан
бэчээттэннэ.
Редакция, типография, таһаарааччы аадырыһа:
Муома улууһа, Хонуу сэл., кап. Елкин уул. 4 №-рэ.
Кээмэйэ 1 усул. бэч. л. Тиража 360.
Сыаната дуогабар быһытынан.
Телефоннара: 8(41150)2-10-21.
Электроннай почта: indigir-uottara@yandex.ru